

nov, kar šestdeset (ena petina) pa je bilo naročnikov te revije. Takratni naročniki so si v Vestniku želeli »več zanimive planinske literature, zgodb in povesti.« Sicer pa predsedniki v svojih spominih pišejo o zagnanem delu, ki so ga pogosto motila politična preganjanja, kar je vnašalo razdor in zaviralo navdušenje prostovoljcev. Janez Slokan o prostovoljstvu razmišlja takole: »Lepo je delati, ko je v neko dejavnost, v tem primeru društveno, vključena vsa družina.« Nekoč so res bile razmere drugačne in prostovoljstvo je danes težje uresničevati.

Alpinistični odsek PD Janez Trdina Mengeš se ponša z Moniko Kambič, ki je dvakrat zapored osvojila naslov najboljšje alpinistke v Sloveniji (1996 in 1997). V zborniku je prispevala tudi kratek opis svoje življenjske poti. Dejavnost alpinistov je razvidna še iz prispevka Marjana Kovača, ki piše o Garwalski Himalaji in o Huascaranu v Južni Ameriki. Dodan je še opis planinske sekcije Lek Mengeš, pa nekaj misli prijateljem – članom društva – v spomin. Na koncu je še slavnostni govor Toneta Škarje, gradivo pa je popestrjeno s črno-belimi in nekaj barvnimi Fotografijami z društvenih dejavnosti. Zbornik so uredili Miro Šušteršič, Janez Slokan in Stane Lužar.

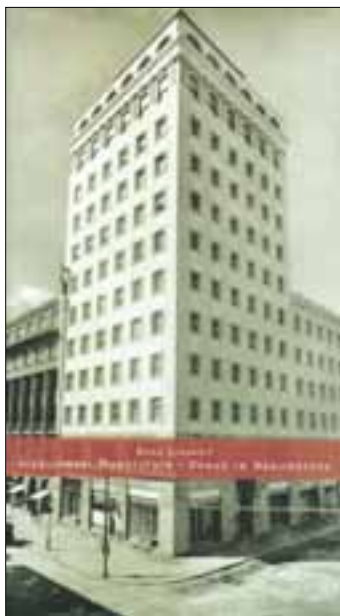
Marjan Bradeško

Evgen Lovšin – pobudnik vertikalne Ljubljane

Pred časom je v založbi *Urbaniščična inštituta Slovenije* izšla monografija o ljubljanskem Nebotičniku (*Ljubljanski Nebotičnik – denar in arhitektura*) in njegovem arhitektu Vladimirju Šubicu. Avtor knjige je dr. Bogo Zupančič, ki v njej analizira dogajanje okrog Nebotičnika od njegovega nastanka pa vse do danes. V analizi se ukvarja, kot sam pravi, z univerzalnimi, gospodarskimi in regulatornimi dejavniki ter z njimi povezanimi osebnostmi. V zgodbi ima pomembno mesto tudi planinec in planinski pisar

telj Evgen Lovšin. Objavljamo Zupančičev pogled na vlogo Evgena Lovšina pri zgodovini Nebotičnika. (op. uredništva)

Nebotičnik – urbani Triglav – sedemdesetletnik

Knjiga *Ljubljanski Nebotičnik* – denar in arhitektura je posvečena sedemdesetletnici položitve temeljnega kamna za Nebotičnik, ki je bila 18. aprila 2001. To, kar je bil arhitekt Vladimir Šubic v arhitekturnem smislu za Nebotičnik – kar slovenska javnost še nekako ve – to je bil ekonomist Evgen Lovšin za finančno ozadje te prečudovite ljubljanske stavbe – kar pa je popolnoma neznano tudi strokovnjakom. V tem krajšem prispevku bi rad opozoril slovensko planinsko javnost na povezavo med Nebotičnikom in vertikalno nepremičninsko politiko Pokojninskega zavoda – investitorja Nebotičnika, katere nosilec je bil planinec – gornik in planinski pisatelj Evgen Lovšin (1895-1979). Nebotičnik lahko zato upravičeno imenujemo urbani Triglav.

Slovenci se radi dotikamo neba, hodimo v gore, stremimo k nebu. Hrib kot podstavek – z zaklju-

čkom – cerkvico na vrhu, to so prvi slovenski nebotičniki. Fenomen visokih urbanih stavb – nebotičnikov – pa je prišel v Evropo in tudi k nam iz Združenih držav Amerike v začetku 20. stoletja. Nebotičniki so nastali predvsem kot potreba po dodatnih prostorih v mestih, ki se niso mogla širiti v nedogled, ampak samo proti nebu. Za nastanek so bili potrebni še tehnični izumi, kot so jekleni skelet, armirani beton, dvigalo in še kaj. Več se je o njih govorilo v dvajsetih, ko je bil leta 1922 organiziran natečaj za Chicago Daily Tribune. Tu se začne tudi zgodba o ljubljanskem Nebotičniku in arhitektu Vladimirju Šubicu, ki se je prav takrat vrnil s tehnične visoke šole v Pragi domov v Ljubljano.

Evgen Lovšin je veliko odkritje v zgodbi o Nebotičniku in se pojavlja v številnih in različnih vlogah. Najprej pogledjmo, kaj pravi Lovšin o sebi v pogovoru z Mišom Renkom, ki je bil objavljen v Delu 23. oktobra 1985 z naslovom Največ in najraje sem plezal v navezi s Tomiškom in Čopom. Povedal je, da je daljni sorodnik Otona Župančiča, da je bil leta 1924 izbran v jugoslovansko telovadno vrsto za pariško olimpiado, da je vodil Zvezo zasebnih nameščencev in bil podpredsednik Pokojninskega zavoda za Slovenijo in Dalmacijo, da se s ponosom spominja svojih prizadevanj za postavitev ljubljanskega Nebotičnika (v njegovih temeljih je vzdignata plošča, na kateri je tudi ime Evgen Lovšin), posebej pa še današnje Narodne in univerzitetne knjižnice. O tem pričata tudi zahvalni pismi takratnih rektorjev ljubljanske univerze Ramovša in Slaviča, pravi. V pogovoru z Renkom med drugim dodaja, da je bil sedemnajst let predavatelj na ljubljanski Ekonomski Fakulteti in da je s pomočjo dunajskih in zagrebških ekonomistov napisal prva skripta o ekonomiki podjetij. Napisal je več knjig, med njimi tudi več s področja gorništvu: V Triglavu in v njegovi soseščini (1944), Gorski vodniki in Juljskih Alpah (1960), skupaj s Potočnikom in Hribarjem Triglav, gora in simbol (1979) itn., zato se lahko vprašamo, v kolikšni meri so Tri-

glavska in druge stene vplivale na »vertikalno nepremičninsko politiko« Pokojninskega zavoda, katere največji zagovornik je bil prav Lovšin. Poleg njega je v knjigi omenjen tudi Henrik Lindtner, ki sodi med planince piparje. Lindtner je napisal in leta 1929 v samozaložbi izdal knjižico Nova Ljubljana, ki pomeni alternativo reševanju takratnih urbanih, predvsem pa stanovanjskih težav v Ljubljani.

Lovšin v pogovoru z Renkom ne omenja dveh dejstev: da je bil član narodnega gibanja Preporod in tudi prostozidar. Dejstvo, da ne omenja prostozidarstva, je razumljivo, bolj nas preseneča, da ne omenja Preporoda, saj je zanj veliko naredil in bil nekaj časa tudi zaprt. Seznamov domnevnih ljubljanskih prostozidarjev je več. Dva seznama lože Valentin Vodnik sta objavljena v knjigi Andreja Dvoršaka V znamenju lože (1994: 110-111, 130-131). Na prvem je zaslediti naslednje osebnosti, povezane z graditvijo Nebotičnika: dr. Draga Marušiča, Evgena Lovšina, dr. Milana Vidmarja, dr. Maksa Obersnela, Josipa Kavčiča. Na drugem seznamu so dr. Dinko Puc, Milan Vidmar, dr. Otmar Pirkmajer, dr. Albert Kramer, Evgen Lovšin, Maks Obersnel, dr. Stanko Šverljuga. Avtorji knjig o prostozidarjih omenjajo, da so bili prenekateri visoki uradniki ustanov delavskega zavarovanja prostozidarji. Pri prostozidarjih sta nedvomno bila Lovšin in Kavčič. Tudi Plečnik se je družil s prostozidarji, kar si lahko razlagamo z dejstvom, da so ti bili vplivni naročniki arhitekturnih del. Plečnikovo povezavo z njimi v svojih gematričnih analizah dokazuje arhitekt dr. Tine Kurent.

V obdobju, ko so gradili prvi amerikanizem v Ljubljani, se pojavi tudi prevlada ameriškega filma v kinematografih. Vez med Filmom in Nebotičnikom je še neposrednejša. Evgen Lovšin je bil producent filma Triglavske strmine, kar je razvidno iz zapisa v knjigi F. Brenka z naslovom Prva dva slovenska dolga filma (1980: 73). Lovšin je bil tudi investitor prečudovite vile v Rožni dolini, kjer je živel do konca svojega

življenja – vila je delo Vladimirja Šubica, skulpture zanj pa je napravil kipar France Gorše. Ta je naredil busto (doprski kip, op. ur.) ameriškega arhitekta Franka Lloyda Wrighta, ki jo imamo v Sloveniji.

Knjiga Ljubljanski Nebotičnik – denar in arhitektura je tako svojstven »hommage« slovenskim planincem, ki so vselej stremeli k vrhovom in nebu, bili narodno in kulturno izredno profilirani ter polni zanosu – gornik Evgen Lovšin je bil v času, ko je živel, nedvomno vrh teh stremeljenj.

Bogo Zupančič

Samota zgorelega časa

Mitja Šarabon, **Samota zgorelega časa**, izbrane pesmi, Celje, Mohorjeva družba, 2002.

Redko na straneh Planinskega vestnika predstavljamo pesniško zbirko. Glede na to, da so pesmi pogosto prisotne na naših straneh in da je Mitja Šarabon v njem kot v edini javni publikaciji objavjal priložnostne pesmi v letih od 1954 do 1957, pa si zbirka Samota zgorelega časa prav gotovo zasluži nekaj besed. V uredništvu Francega Pibernika so namreč pri celjski

Mohorjevi družbi nedavno izšle izbrane pesmi po vojni nezaželenega pesnika Mitje Šarabona. V napornem življenju, ki mu je v dušo zasejalo bolesten nemir (večkrat je psihično zbolel), je namreč gore našel kot eno od tistih svetlih stvari, ki so ga spremljale tudi v trenutkih, ko ni bil tam – takole pravi:

*Z dišavami omočil korenine
bi grla svojega, da bi zapelo
soncu, o gorah – s pesmijo veselo
bi vzdignil se iz sparjene kotline.*

V pesmih mojstrsko predstavi sile narave, ki jih v gorah še posebej živo občutimo. Tako v pesmi Visoki Rokav v neurju pred bralca prinaša strašljivost nevihte, z mirom globoko zasnežene zime se staplja v pesmi Pred pomladjo v gorah. Veseli se, ko se iz zimskega objema izvija dolina Krme (Pomlad v Krmi), občuduje krhkost, lepoto in živost planike (Planika in misel). Predvsem pa so mu gore končno upanje, tja se bo zatekel tudi v obupu:

*O, rad bi šel še v svoje gore,
da zadnjič bi poljubil skale
in tebe bi oči iskale,
potem omahnil bi med bore.*

Mitja Šarabon je veliko zahajal v gore, posebej v Martuljkovo skupino, med njegovimi tovariši na poti pa so bili tudi znani gorniki, kot sta Marjan Keršič – Belač in Danilo Pokorn. V svojem pesništvu pa je največji pečat pustil s sonetnim vencem sonetnih vencev, s pogumnim dejanjem, ki se ga pred njim ni lotil nihče. Pesnik Mitja Šarabon je umrl leta 1987, s pričujočo zbirko pa so se ga posebej spomnili sošolci, ki so tudi dali pobudo za izdajo.

Marjan Bradeško

Uomini & Pareti

Erik Švab, Fabio Palma, **Uomini & Pareti**, Versante Sud, Milano 2002.

Na letošnjem trentskem Festivalu, v okviru katerega je vselej tudi sejem knjig, smo bili priča predstavitvi zanimive in predvsem (takrat še) povsem sveže knjige – Uo-

mini & Pareti, kar bi lahko prevedli nekako v Ljudje in stene, izdala pa jo je založba Versante Sud iz Milana. Čeprav je izšla v italijanskem jeziku, pa je pomembna predvsem zaradi tega, ker je eden od avtorjev naše gore list. Erik Švab je skupaj s Fabiem Palmu v letu dni zbral material za knjigo, v kateri je predstavljenih 16 vrhunskih plezalcev in alpinistov iz različnih držav. Na 240 straneh, ki jih krasijo tudi atraktivne fotografije številnih fotografov iz mnogih bolj ali manj znanih smeri, lahko najdemo imena Lynn Hill, Manolo, Cristian Brenna, Nives Meroi, Pietro dal Pra', Mauro Bole – Bubu, Alex Huber, Patrick Edlinger, Patrick Berhault, Stefan Glowacz, Andrea Gallo, Tomo Česen, Beat Kammerlander, Christoph Hainz, Jerry Moffat in Yuji Hirayama. S Česnom smo tako tudi Slovenci zastopani v knjigi, ki je pravzaprav izredno domiselna in preprosta. Večji del vsebine namreč predstavljajo intervjuji, ki sta jih avtorja naredila z omenjeno šestnajsterico. V njih so povedali bolj ali manj znana dejstva o sebi, o svojem načinu razmišljanja, o odnosu do plezalstva, sten, gora ... Nobenega uganjanja, avtorja sta postavila vprašanja in dobila odgovore. S tem ni bilo potrebno tvegati in napisati nečesa, kar akterjem ne bi bilo všeč. Pri vsakem imenu je seveda še kratka biografija z najpomembnejšimi vzponi oziroma dosežki, največja posebnost pa so opisi in sheme raznih smeri in plezališč, ki so izpraševancem nekako najbolj pri srcu. Tako lahko npr. pri Tomu Česnu najdemo plezališče Dovžanova soteska. Sicer imamo v

knjigi sheme nekaterih slovitih smeri, kot na primer El Corazona v El Capitanu in Belaviste v Vzhodni Cini (Alex Huber), Vie Couzy v Vzhodni Cini in Cruza del Sur v perujski SPingi (Mauro Bole), Astromene in Rostrum Regular North Face Route v Yosemiteh (Yuji Hirayama), pa Nosu v El Capitanu (Lynn Hill). Avtorja sta od ideje do knjige potrebovala eno leto, kar je sorazmerno kratek čas, napovedujeta pa že nadaljevanje, v katerem se bo spet našlo tudi kakšno slovensko ime. Vsekakor bi bil zanimiv tudi prevod, tisti pa, ki vam italijanski jezik ne dela težav, lahko knjigo naročite pri Eriku Švabu – esvab@libero.it.

Boris Strmšek

Kjer se hribi igrajo z dolinami

Loška kolesarska pot – kolesarska karta. Zavod za pospeševanje turizma Blegoš in Geodetski zavod Slovenije, 2002.

Med ljubitelji Škofjeloškega hribovja se je Loška planinska pot v skoraj treh desetletjih obstoja že dobro uveljavila, letos junija pa se ji je pridružila še kolesarska različica, Loška kolesarska pot. Kar nekaj let so si kolesarji in turistični delavci v dolinah obeh Sor prizadevali, da bi lepote dolin in hribov predstavili obiskovalcem na kolesih. Za razliko od planinske transverzale, ki ves čas sledi razglednim hrbtom hribovja in se le izjemoma spusti v dolino, je kolesarska pot speljana zelo »žagasto«, po vzponu na katerega od vrhov ali razglednih točk se spusti v dolino in v naslednjih etapah se zgodba ponovi. Gotovo je to napornejše in za doživljanje pokrajine manj prijetno, je pa s tem olajšano prenočevanje, pa še več turističnih ponudnikov so tako vključili – vsekakor kompromis.

Celotna pot je dolga krepkih 300 kilometrov, premaga pa skoraj 7 kilometrov višine. Za opis poti bi seveda potrebovali veliko prostora,

na, na kratko pa lahko zapišem, da se iz Škofje Loke vzpne do Ožbolta, se spusti nazaj proti Loki, vzpne pod Lubnikom do Starega vrha, skozi Javorje navzdol do Poljan, pa ponovno v breg do samotnih krajev pod Sivko, navzdol v Gorenjo vas, navzgor na Žirovski Vrh, kjer se priključi Žirovskemu krogu, mu sledi čez Smrečje na razgledne Svete tri kralje in čez Goropeke navzdol v Žiri. Žirovski krog nadaljuje z vzponom čez Vrsnik in Ledinsko planoto do Sivke in se spusti v Sovodenj, se čez Cerkljanski vrh ponovno vzpne na Ermanovec in spusti v Hotavlje. Sledi vzpon na Blegoš, s tem pa zaključimo obisk Poljanske doline in se prevesimo na selško stran. Najprej si ogledamo Davčo in se pod Poreznom spustimo do Petrovega Brda, nato obiščemo romantično Sorico in soncu nastavljene kraje pod Ratitovcem. Po spustu v Železnike se podamo navkreber do Dražgoš na obrobju Jelovice, vendar se hitro vrnemo v dolino, se razgledamo od Sv. Lenarta in pri Praprotnem ponovno prečkamo Selščico, da se nato še zadnjič podamo v breg do Planice, zaključni spust čez Križno Goro pa nas pripelje na izhodišče v Škofji Loki. Vsekakor zelo razgibana pot (kot sem že omenil, po moji oceni kar preveč po nepotrebnem niha po višini), razdeljena v 12 etap, od katerih so nekatere tako kratke, da lahko v enem dnevu opravi-

